

Okon Fuoko

1-näytöksinen, vanhemmasta japanilaisesta runoudesta saaduille aiheille rakentuva pantomiimi-melodraama.

Kirjoittanut Poul Knudsen. Säveltänyt Leevi Madetoja.

Tapahtuma-aika: illasta aamuun.

Okon Fuoko seisoo Umegavan edessä ja maalaa nuken huulet loistavan punaisiksi. Pysähtyy, tarkastelee työtään. Hivellee hitain liikkein nuken kasvoja ja suuta. Nuken huulet avautuvat jäykkään hymyyn. Okon tarkastelee jälleen häntä, tunnustellen hänen jäseniään kuvanveistäjän tapaan, painaa sitten sormenpäillä hänen silmäluomiaan. Nuken silmät avautuvat. Okon tuijottaa niihin lumoutuneena.

Taustan seinä siirtyy hiljaa syrjään. Puutarhan puut, suihkukaivot ja sillat piirtäytyvät taivasta vasten.

Yiai tulee sisään, kutsuu kuiskaten Okonia. Kun tämä ei liikahda, hän poistuu jälleen.

Parvi kurkia lentää taivaalla. Okon kuuntelee lintujen korkeita huutoja, jotka vähitellen loittonevat. Hän ottaa huilun ja koettaa jäljitellä kurkien ääntä. Äkkiä hän ponnahtaa ylös, katsoo jännittyneenä Umegavaa, jonka kuollut hymy ja tyhjät silmät tuijottavat häntä vastaan. Hän istuutuu ja alkaa soittaa yksitoikkoista ja surumielistä sävelmää.

Yiai tulee, kukkiva kirsikkapuun oksa kädessään. Hän katsoo ilailevasti Umegavaa, tuntee itsensä onnelliseksi nähdessään herransa huoman työn. Okon vastaa hänelle synkästi.

Etäältä alkaa kuulua laulua, joka lähenee:

Lempi virtaa sydämeeni,
kuin kautta mustain metsäin.
Peitossa lehivistön
vain vuoripuro pauhaa.

Ma unohduksen yrtin
arvelin myös siemenestä nousseen.
Ah nyt peljäten tiedän:
Se syömmessäsi kasvaa!

Paljon hyödyttömämpi kuin on kirjoitella
nimeään vuorivirran pintaan
haaveilla miehestä on,
jok'ei nyt muistele sua!

Joukko naisia ja miehiä kulkee sillan yli. Laulu häipyä pois.

Yiai asettuu peilin eteen, järjestää hiuksiaan, puuteroi ja maalaa kasvojaan. Hymyilee tyytyväisesti, kutsuu sitten Saitoa, joka tuo tarjottimella kaakkuja, hedelmiä ja sakia. — Okon hivelee kädellään Umegavan kasvoja. Nuken silmät sulkeutuvat ja hymy häviää. Yhdessä Yiai kanssa hän peittää verhoilla nuken. — Okon aterioitsee Yiai palvelemana.

Yiai laulaa:

Sa sanot: silmäsi kainot
loistaa ja välkkyä kuin helmet!
Ah armas, ne kyynelait' on,
jotk' itkevät kuutamossa.

Sa sanot: on kuin kukkia
tuoksuisi yössä tuolla!
Ah armas, ne vain on haaveet,
jotk' elää kun sa laulat.

Etkö sa nää että kukkasat
ja maan on jo peittänyt hanki?
Ah armahin, etkö sa pelkää,
mitä kuolema sulle tuopi!

Okonissa heräävät menneisyyden suloiset muistot. Yiai laulaa jälleen:

On kyynelissä
mun viittain poimut.
Syytä jos tutkitaan, sano:
se on kevät sade.

Viel' on vahva hanki vuorilla,
mut' täällä on kevät yli maan
ja satakielen lauluun
öin sammuu kyynelien!

ja kertoo sitten unestaan: hän oli olevinaan pieni perhonen, joka lensi yössä loistavana valona. Okonin valtaa taas tuskaisa tunnelma.

Gongin ääni kumahtaa, joukko vieraita saapuu. Molemmipuoliset tervehdykset vaihdetaan; vieraille tarjotaan teetä.

Okon jännittää hienoa metallilankaa, hiljainen rummunpäriä kuuluu. Rytmi kiihtyy, musiikin voima kasvaa ja taustan verho siirtyy syrjään: nähdään joukko nukkeja, jotka liikehtivät mitä vaihtelevimmin ja fantastisimmin elein. Musiikin jälleen hiljetessä palautuvat nuket jälleen kuolleeseen liikkumattomuuteensa.

Tanssijatar tulee sisään, tanssien joustavin liikkein. Hänen jälkeensä ilmestyy näyttämölle mies. Yhdessä tanssivat he rakkauden tanssin, jonka kiihkeys kasvaa lopulta karrikatyryluontoiseksi.

Nukke juoksee näyttämölle, vanha mies, joka raastaa mukanaan nuorta naista. Vanhus väsyä pian, horjaltaa, on kaatumaisillaan, huomaa takanaan nuoren soturin. Heidän välillään syntyy kaksinkamppailu. Soturi heittää vanhuksen maahan ja tanssii sitten naisen kanssa riemukkaasti.

Muutamia satureita on tullut sisään: he nostavat vanhuksen ylös ja ojentavat hänelle miekan. Tämä koettaa surmata vastustajansa, mutta on niin voimaton, että sortuu maahan.

Eräs mies astuu esiin, ojentaa nuorelle soturille hänen miekkansa. Hitaasti, kuin tarkkaa seremoniaa noudattaen, tämä valmistautuu kuolemaan ja surmaa itsensä (harakiri).

Vieraat ovat seuranneet näitä esityksiä jännittyneinä. — Saito tuo sisään sakia, jota Yiai kaataa maljoihin. Okon laulaa Litaipen »Laulun murheesta»:

Kas kultamaljoissa viini kuohuu ...
Mut alkää juoko vielä —
laulan teille laulun.
Murheen laulu soikoon sydämiimme
niinkuin elämän ilkkuva nauru.

Tehän tiedätte ystävät:
kun murhe saapuu, niin kuolee ilo,
kuolee myöskin laulu.
Sammuvat soihdut juhlasaleissa sielun ...
Ah ystävät, raskas on elo, on kuolo.

Ikitaivas siintää — ja rauhainen maa
vaeltaa kauvan vielä ja uupumatonna ...
Mut sinä, ystävä, kauanko elät sa?
Ja mitä antanee sulle taivaan ja maan jhanuus?

Vain yhden tiedän varmasti teidän saavan:
tuon mustan haudan, jok'kauvan jo kutsui teitä.
Kas ystävä, niin on autio taivas, on maa,
niin raskas on elo, on kuolo.

Kas tuolla haudalla kuutamossa
ryömii niin outo kummitushaamu!
Se apina on, kuulkaa kuin sen huuto
kajaltaa illan suloiseen kukkatuoksuun! ...

Nostakaa maljat — nyt on aika,
nyt juokaa kultamaljat pohjaan asti!
Autuas on elämä —
mut paljon autuaampi kuolo!

Kaikki kohottavat maljansa ja juovat.

Vieraat keräytyvät nukan ympärille, puhuvat siitä ihastuneesti. Huilun sävelmän mukaan alkaa Umegava tanssia. Hän liikehtii vähitellen vilkkaammin, kunnes sitten jäykistyy alkuperäiseen asentoonsa. Tyytymättömänä Okon tahtoo näyttää kuinka on oikein tanssittava, elämäntäyteisesti, mutta pysähtyy äkkiä nukan eteen, joka hänestä näyttää ruvenneen elämään. Umegava on kuitenkin vielä eloton.

Kuuluu etäistä laulua. Yöllinen kukkaisjuhla alkaa. Sinne lähtevät vieraatkin. Okon saattaa heitä ja palaa takaisin, lähestyy nukkea, tarkastellen sitä. Huilun soitto kantautuu huoneeseen. Yiai tanssii epävarmoin liikkein, kainosti ja vaatimattomasti. Hän soimaa Okonia siitä, että tämä rakastaa kuollutta esinettä enemmän kuin häntä. Okon vastaa tylästi:

»Joka ei rakasta sitä, mitä minä luon, hän ei rakasta minua». Yiai poistuu itkien.

Jäykin askelin Umegava liikkuu, asettuen suuren peilin viereen, josta hänen kuvansa häämöittää. Okon lähestyy peiliä, mutta näkee siinä oman kuvansa. Kauan on hän kahden vaiheilla siitä, näyttääkö peili hänen kuvansa vai nukan. Äkkiä tempaa hän miekan ja kohottaa sen kuin iskuun. Peilikuva astuu esiin puitteista, plastillisena ja elävänä. Se on Umegava.

Nukke alkaa nyt jäljitellä Okonin kaikkia liikkeitä ja ilmeitä mitä yksityiskohtaisimmin. Aluksi Okon ihastunut tästä, mutta tämä tunne vaihtuu pian tuskaksi:

»Jokaisen ilmeen sinä varastit minulta. Puhu minulle, itke, naura, tanssi itsestäsi! Ole joku toinen!»

Aste asteelta saa nyt nukke, Umegava, todellista, itsenäistä elämää. Okon on hänessä näkevinään Yiain, lemmittynsä, joka tanssii hänelle. Yiai tulee sisään, mutta Okon ei näe häntä, hän näkee vain oman luomansa, jonka valtoihin hän vähitellen joutuu. Umegava lakkaa tanssimasta, alkaa nauraa. Okon nauraa myöskin ja jäljittelee nyt vuorostaan nukan liikkeitä. Yiai kauhistuneena poistuu horjuvin askelin.

Umegava ottaa miekan ja ojentaa sen Okonille, joka kuin näkymätöntä voimaa totellen menee Yiain huoneeseen. Sieltä kuuluu pelästyneen naisen huuto.

Okon, joka kuvittelee surmanneensa Yiain, palaa takaisin. Hänen miekansa on kirkas, mutta hän pyyhkii sitä, kuin olisi se verinen.

Umegava tanssii demonisen salaperäistä tanssia. Okon koettaa seurata hänen liikkeitään. Nukke seisautuu, ottaa miekan, Okon samoin. Harakiriseremoniaa noudattaen molemmat kohottavat aseensa surmaniskuun, mutta viime hetkessä Okon pysähtyy.

Okon: Mitä tahdot sinä minusta?

Umegava: Sinut.

Okon: Kuka olet sinä, joka tahdot minut?

Umegava: Sinut.

Okon: Niin, niin . . . minä olen sinä, sinä olet minä. Vain yksi meidät eroittaa . . . kuolema.

Etäällä jyrisee ukkonen, rajuilma nousee. Umegava ottaa Okonin huilun ja soittaa. Myrsky kasvaa voimassa. Nuket alkavat liikehtii, pilkaten ja uhaten Okonia. Äkkiä nukkien tanssi lakkaa, viereisestä huoneesta kuuluu Yiain laulu. On kuin Okon heräisi jälleen elämään, hän huutaa: Yiai! Yiai! ja suuntaa voimakkaan miekaniskun kohti Umegavaa. Kuuluu särkyvän lasin helinää. Okon kaatuu kuolleena maahan.

Rajuilma vaimenee. Kuuluu kukon laulua ja kulien huutoja . . .

Vieraat palaavat juhlista ja löytävät Okonin hengettömänä Umegavan edessä. He ilmoittavat asiasta Yiaille, joka tahtoo särkeä nukan. Hänet tästä estetään:

»Jos sinä surmaisit tämän, surmaisit samalla Okon Fuokon sielun . . . ainoan, mikä tulee elämään sinun jälkeesi.»

